

2007 VERKSAMHETSPLAN

GEMENSAMT

Utgångsläge i december 2006

- Upplandsstiftelsens¹ profil och prioriteringar ligger fast. Särskild vikt ska alltså läggas på naturvård, folkhälsoarbete genom friluftsliv, samt målgruppen barn och ungdom.
- Vi har EU-stöd för flera stora projekt som ska genomföras under 2007 och under flera år framöver.
- Detsamma gäller för projekt som stöds av medel för landsbygdsutveckling (LBU).
- Från och med år 2007 inleds en ny sjuårsperiod med EU-stöd. Ett nytt Mål 2-område bildas, som omfattar hela riket, och ska gynna sysselsättning. Landsbygdsprogrammet får väsentligt mer resurser än tidigare och ändras med bl.a. större inriktning mot naturvård och kan ge stöd till andra företagare än lantbrukare. Interreg III ombildas till Central Baltic och hela länet omfattas.
- Medlemmarnas ekonomiska bidrag för 2007 är oförändrat 21 kr/invånare från alla kommunerna samt 21 kr/invånare från Landstinget. Heby kommun blir ny medlem i Upplandsstiftelsen år 2007.

Inriktning under 2007

- Insatser genomförs under våren för att informera förtroendevalda inom Landstinget och kommunerna om Stiftelsens verksamhet.
- Projekt Smultronställen övergår till ordinarie verksamhet med kraftfull satsning på information, egen hemsida och anpassad förvaltning av Stiftelsens områden. Samarbeta sker med Länsstyrelsen, kommunerna och organisationer.
- Biologiska museet i Uppsala kommer att renoveras och byggas om för att bli ett naturrum för Uppsala län. Stiftelsen deltar i planering och genomförande av utställningar, smultronställen, pedagogiskt material för skolan och guideverksamhet. Samarbeta sker med Uppsala kommun, Länsstyrelsen, ideella organisationer m.fl.
- Satsningar inom "Linnéåret" sker genom bl.a. medverkan i utställningar och verksamhet vid Biologiska museet – naturum

Uppland och guidningar i våra smultronställen.

- Stiftelsens utåtriktade verksamhet kräver ökad satsning på informationsarbete. Den funktionen måste förstärkas. Hemsidan kompletteras med material om Heby kommun och ska uppdateras varje vecka.
- Naturvårdsarbetet fortsätter att hålla en hög nivå med många olika projekt för att stärka den biologiska mångfalden i länet. Flertalet projekt drivs i samverkan med olika aktörer och med omfattande extern finansiering. Ökad samverkan med kommunerna fortsätter att utvecklas.
- Arbetet med säkerställande av mark bl.a. genom framtagande av underlag till Länsstyrelsen tonas ner något till förmån för aktiva skötselprojekt för att gynna flora och fauna i landskapet. Säkerställandearbetet samordnas i högre grad med kommunerna.
- Naturskoleverksamhet finns nu i fem kommuner. Målet är att sådan verksamhet ska finnas i alla.

NATUROMRÅDEN OCH ANLÄGGNINGAR

Naturområden

Stiftelsen förvaltar 26 naturområden varav flertalet är naturreservat. De ska präglas av god skötsel för att såväl besökare som den biologiska mångfalden ska gynnas.

Under året görs, som ett led i projektet smultronställen, insatser för att områdena ska bli ännu mer besöksvänliga. Framför allt handlar det om utvecklad och bättre information, tydligare stigmarkering och vägvisning samt rustning av eldstäder, spänger, fågeltorn m.m. Till ett 10-tal områden kommer skyltning från allmän väg att sättas upp i samarbete med Vägverket. Nedan anges några av de mer omfattande planerings-, skötsel- och vårdåtgärder som ska göras under året inom Stiftelsens områden.

- *Bredforsen.* Fortsatt restaurering genom frihuggning av lövrika bryn. Särskilda insatser genomförs med medel från åtgärdsprogrammet för vitryggig hackspett. Restaurering av älvängar i samverkan med Länsstyrelsen.
- *Gräsö gård.* Naturvårdshuggningar och röjning genomförs för att utveckla skogs- och hagmarksbeten. En natur- och kulturstig

¹ Upplandsstiftelsen förkortas "Stiftelsen" i den löpande texten.

- färdigställs, parkeringsplatser anläggs och nya informationstavlor om reservatet tas fram.
- *Hagalund*. Restaurering av 15 ha hagmark genom utglesning av trädsiktet, röjning av sly och uppsättning av stängsel.
 - *Härjarö*. Nya informationstavlor sätts upp, naturbad och handikappanpassad toalett vid Blåhäll rustas.
 - *Kallriga*. Nya informationstavlor tas fram. Ny information om fågellivet samt kanalisering av besökare vid Harudden. Särskilda åtgärder genomförs för hotade arter inom flera åtgärdsprogram. Fortsatt skötsel och restaurering av betes- och slåttermarker.
 - *Kalmarnäs*. Fortsatt utveckling av naturskolan bl.a. genom samverkan i kommunalt naturvårdsprojekt.
 - *Ledskär*. Invigning av ny fågelplattform och stigar vid de restaurerade våtmarksängarna i Fladen.
 - *Lingnåre kulturresevat*. Fortsatt arbete med att restaurera kulturmarkerna samt att göra området tillgängligt med stigar och information. Arbete i samverkan med kulturmiljöenheten, Länsstyrelsen.
 - *Långnäset*. Ny informationstavla och stig.
 - *Ola*. Ny informationstavla. Den nya stigslingan tas i bruk.
 - *Rävsten*. Fortsatt bygge av gårdesgård vid Hemgårdet. Hamling och slåtter. Fårbetet kring byn som introducerades föregående år var en succé för både naturvården och besökarna. Ny informationstavla och karta tas fram.
 - *Skaten*. Isättningsrampen för båtar renoveras.
 - *Tvärnö*. Beslut om reservat togs år 2006. Restaurering av skogsbeten och hagmarker. Ett nytt djurstall uppförs. Området utvecklas för besökare med bl.a. stigar, eldstad och information.
 - *Wik naturpark*. Fortsatt arbete sker med att restaurera kulturmarkerna och utveckla området för besökare.
 - *Ångskär*. Fårbete och restaurering av strandängarna på Slåtholmen.

Leder

- *Upplandsleden*. Projekt Skolklasser på vandring med syfte att bl.a. öka skolbarns fysiska aktivitet har varit mycket uppskattat av både elever och lärare. Hösten 2006 stod ett 30-tal klasser på väntelista för att få delta i vandringar 2007. Under våren kommer dock satsningar främst att riktas mot lärarna. Upplandsledens dag arrangeras. En 24-sidig skrift om vandring på Upplandsleden blir klar under våren. Skriften som kommer att ha bra kartmaterial, bilder och informativ

text kommer att ersätta etappfoldrarna och samlingsfoldern.

- *Kanotlederna*. Förbättring av tillgänglighet med fokus på barn, ungdom och familjer.

Byggnader och anläggningar

Underhåll

Stiftelsens anläggningar ska underhållas kontinuerligt och planmässigt. Syftet är att undvika kapitalförstöring och erbjuda attraktiva anläggningar till alla besökare.

Här tas *inte* upp det ganska omfattande, löpande arbetet med underhåll av byggnader och anläggningar. Dessa åtgärder beskrivs i budget och syftar till väl fungerande anläggningar.

Investeringar

I investeringsbudgeten preciseras satsningarna under året. Större insatser planeras i Gräsöbadens camping.

- *Rullsand*. Utemiljön vid den nya serveringslokalen förbättras.
- *Rävsten*. Komplettering av bryggor samt reparation av stugor.
- *Gräsöbaden*. Ett nytt servicehus byggs, som ersätter ett äldre som inte går att reparera längre. Ombyggnad av restaurangens kök för att stämma med nya standardkrav.
- *Ångskär*. Planering för eventuell utbyggnad av campingplatsen med 15-20 platser och komplettering av servicehus.
- *Härjarö*. Behov av nytt uppvärmningssystem i Herrgårdens. Reparation av uthyrningsstuga som är vattenskadad.

FOLKHÄLSA GENOM FRILUFTSLIV

Verksamhet som stimulerar länsinvånarna till ökad vistelse i naturen genom information, god skötsel av naturområden och aktiviteter. Syftet är att nå en förbättrad folkhälsa samt ett ökat intresse och känsla för den uppländska naturen.

Smultronställen

Genom projekt Smultronställen vill vi inspirera länsinvånarna att vistas i vår natur. Målet är att alla ska veta var de kan finna information om länets natur och lockas till nya inspirerande besök i våra utvalda smultronställen. Områdena lyfts fram med fokus på en eller flera aktiviteter eller upplevelser. Genom information, marknadsföring och guidning skapar vi lust att åka ut, men ger också de rätta förväntningarna inför besöket. Det ska också bli lättare att hitta till områdena och orientera sig när man väl är på plats.

Arbetet med Smultronställen drivs i samarbete med Länsstyrelsen och Uppsala kommun,

med ambitionen att successivt länka till sig övriga kommuner.

Planerat:

- Ge information om projektet och verka för att övriga kommuner i länet blir delaktiga.
- Bygga en hemsida för länets Smultronstäl- len, d.v.s. ta fram bakgrundsinformation och bilder, skriva texter, lägga in informa- tionen och färdigställa hemsidan. Hemsidan ska ge god information om länets smultronställen och uppmuntra och hand- leda till olika typer av aktiviteter och upple- velser.
- Färdigställa 10 smultronställen inom Upp- landsstiftelsens områden.
- Ta fram smultronställeskyltar som presente- rar de naturupplevelser och aktiviteter som är speciella för varje smultronställe och som gör det lätt för besökaren att få ett lyckat besök.
- Göra insatser för att förbättra bemötande och service för besökare på våra smultron- ställen, se Naturområden och anläggningar.
- Ta fram en folder om länets smultronstäl- len.
- Ta fram en utställning om smultronställen till Naturum Uppland.
- Ta fram idéunderlag och guidenycklar (in- struktioner och basfakta) för guidningar i våra smultronställen.
- Genomföra ett guidningsprogram till våra smultronställen med minst 10 aktiviteter. Några av aktiviteterna marknadsförs stort på platser där vi kan möta många människor, t ex på stormarknader.
- Fortsatt samarbetet med Föreningen Ven- delsjön och Lyskraft Hållnäs i syfte att göra naturen vid Vendelsjön och på Hållnäs halv- ön mer attraktiv och välbesökt.

Naturum Uppland

Naturum Uppland i Biologiska museet utgör informationsnav för Projekt Smultronstäl- len. Naturum ska förse besökaren med utflyktsidé- er och tips inför utflykten. Härifrån ska också guidningar utgå.

Naturum Uppland invigs under hösten 2007. Upplandsstiftelsen ansvarar för utform- ning av information och utställning i naturum- delen av Biologiska museet och för information om smultronställen i samverkan med Uppsala kommun och med medel från Länsstyrelsen och Naturvårdsverket.

Uppsala kommun ansvarar för driften av na- turum med stöd från Stiftelsen.

Friluftsliv för alla

En samverkansgrupp där bl.a. handikappföre- ningarna, Landstinget och kommunerna ingår. Syftet är både att utbyta erfarenheter och skaffa ökad kunskap om hur naturen kan göras till- gänglig för personer med funktionshinder. Gruppen arbetar också med att förbättra möj- ligheterna till friluftsliv för alla genom konkreta

åtgärder i våra områden och ute i länet samt genom att skapa lättåtkomlig information.

Projekt Skärgårdsleden

Projekt Skärgårdsleden etablerar friluftsleder och naturstig i skärgården. Det sker i samver- kan med Ålands och Åbolands skärgårdar, med stöd av EU:s fond Interreg IIIA. Projektet kom- mer att pågå till utgången av år 2007.

Nätverket Naturkontakt i vården

Nätverket naturkontakt i vården fortsätter som ett forum för kunskapsuppbyggnad och erfa- renhetsutbyte.

Räkna friluftslivet

Våra fem automatiskt registrerande folkräknare används både för att dokumentera besökaranta- let i några utvalda smultronställen och för att kartlägga antalet vandrare på Upplandsleden.

Övrigt

Friluftsbidrag delas ut.

NATURVÅRD

Upplandsstiftelsen främjar naturvården genom att äga och förvalta biologiskt värdefulla mark- områden samt genom projekt med syfte att värna om växter och djur. Många projekt sker i samverkan med andra organisationer och mark- ägare och med ekonomiskt stöd från bl.a. Världsnaturfonden (WWF), EU:s fonder och Naturvårdsverket. Upplandsstiftelsen kommu- nicerar intensivt med många partner, inte minst yttrar vi oss när det gäller beslut och skötsel av naturreservat, bevarandeplaner för Natura 2000-områden etc. I Heby kommun har ett nära samarbete inletts vad gäller naturvård vilket kommer att utvecklas vidare.

Områdesskydd

Upplandsstiftelsen har på ett aktivt sätt bidragit till att många markområden med hög biologisk mångfald kunnat skyddas, bl.a. genom egna markförvärv och genom att ta fram underlag till Länsstyrelsen. Detta arbete tonas ner då det nu finns ett omfattande material för Länsstyrelsen att bereda vidare. Samarbete med kommunerna utökas.

Följande insatser planeras:

- Förvärva ett kustområde i Tierps kommun.
- Medverka i skydd av lövskogsobjekt i Knivsta kommun.
- Förvärva rikkärr i Älvkarleby kommun.
- Uppta diskussion med Landstingsservice om övertagandet av förvaltning i naturreservatet Fageruddsåsen i Enköping.

- Kompletterande köp av mark vid reservatet Bredforsen.
- Uppdatera de objekt som stiftelsen planerar att freda.

Ekologisk landskapsplanering: Dalälven

- Medverka i samverkansprojekt mellan Uppsala och Gävleborgs län angående skötsel av älvängar vid nedre Dalälven.
- Medverka i förvaltningsråd för Färnebofjärdens nationalpark samt naturreservaten Bredforsen och Båtfors.
- Medverka i framtagande av skötselplan och åtgärder inom Östa naturreservat i samverkan med Heby kommun.
- Bistå Länsstyrelsen i arbetet med bevarandeplaner inom Natura 2000-områden i bl.a. Bredforsens och Båtfors naturreservat samt skötselinsatser på Marma skjutfält och Komossängen.
- Planera naturvårdsåtgärder i naturreservaten Båtfors och Bredforsen.
- Samverka med Länsstyrelsen i arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter och miljöer.

Ekologisk landskapsplanering: Almunge-Länna

- Fortsatt arbete med "Länna eklandskap" i samverkan med Holmens Skog, Uppsala kommun, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen. Ta fram en broschyr om naturen i Länna-trakten som bl.a. berör skötseln av lövskogar i området.
- Samverka med Länsstyrelsen i arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter och miljöer.
- Följa upp restaurerade ängs- och hagmarker, sumpskogar och återskapade sjöar.
- Utreda förutsättningarna för produktion av ek för naturvårdsändamål, spänger, stängselstolpar m.m.
- Utveckla ett samarbete med Länna hembygdsgräfsförening om skötseln av Kopphagen.

Ekologisk landskapsplanering: Vällan

- Fortsatt arbete i lokalt naturvårdsprojekt med informationsplan om naturen i Vällan-området i samverkan med Ekeby bygdegårdsförening och Östhammars kommun.
- Fortsatt arbetet med en plan för skydd och skötsel av lövskogar i norra Vällan i samarbete med Bergvik AB.
- Ta fram underlag för nya naturreservat i Vällanområdet, samt biträda Länsstyrelsen vid planering av skötselåtgärder i naturreservat.
- Samverka med Länsstyrelsen i arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter och miljöer.

Mälarpjektet

Arbetet bedrivs i bred samverkan med Världsnaturfonden (WWF), lantbrukare m.fl.

- Fortsätta arbetet med att hitta mer lediga betesmarker till mälarpjektet. Efterfrågan är stor. Arbetet finansieras genom lokala kommunala naturvårdsmedel och drivs i samarbete med Uppsala kommun. Inventeringar, markägarkontakter och restaureringar ingår i arbetet.
- Sprida information och arbeta för ökad tillgänglighet i mälarpjektet, främst i samarbete med projekt Smultronställen.
- Medverka i utveckling av Mälarpjektet. Stiftelsen medverkar vid några aktiviteter kring marknadsföring av köttet, bl.a. fältvandringar.
- Planera informations- och skötselinsatser i samverkan med Länsstyrelsen och Ekolunds slott.
- Inleda arbetet med att utveckla skötseln av naturbetesmarker i Heby kommun. Gårdsbesök, rådgivning och bidrag till stängsel för några områden.

Roslagshagar

Samarbete med Världsnaturfonden (WWF) m.fl. organisationer för att utveckla värdefulla jordbruksmarker efter modell från Mälarpjektet. Externa medel från Världsnaturfonden (WWF), lokala naturvårdsmedel för Östhammars kommun och Tierps kommun, samt Åtgärdsprogrammet för hotade arter finansierar betydande delar av restaureringsåtgärderna. Finansieringen från EU-fonden Interreg avslutas 2006. Stora delar av den egna arbetsinsatsen och inventeringar i projektet har tidigare finansierats härifrån. Arbetsinsatsen inom projektet under 2007 och framåt beror till stor del på hur mycket nya externa medel som kan erhållas. Planerat:

- Ansökan om medel från nya Interreg-programmet Central Baltic, eventuellt i samarbete med Världsnaturfonden (WWF), planeras för att finansiera betydande delar av arbetet. Även ansökan om andra medel t.ex. från nya landsbygdsprogrammet kan bli aktuellt.
- Utveckla delprojekt Hållnashagar på samma sätt som Roslagshagar i övrigt. Det finansieras med lokala naturvårdsmedel, i samarbete med Tierps kommun. Markägarkontakter, inventeringar, bymöten, information m.m.
- Fortsätta arbetet med ett koncept för "Naturbeteskött från Roslagen". Starta distribution till butiker och organisera logistiken. En samordnare för detta arbete anlitas. Söka externa medel för att utveckla konceptet med fler producenter, lammkött, utbildning, information m.m.
- Fortsätta att söka medfinansiering till vinterbyggnader för djurhållning i prioriterade

- områden. Samarbete mellan Länsstyrelsen, Stiftelsen och Världsnaturfonden (WWF). Utreda och kartlägga behoven av enkla byggnadslösningar och finansiering för små och medelstora djurbesättningar.
- Fortsätta erbjuda ersättning för stängselmaterial för värdefulla naturbetesmarker. Arbeta med restaureringsinsatser i några särskilt intressanta områden där markägaren själv inte har möjlighet att restaurera.
 - Arbeta med åtgärder för bl.a. mnemosynefjäril och insekter på krissla inom ramarna för "Åtgärdsprogram för hotade arter". Restaurering av marker för att gynna dessa arter.
 - Vidareutveckla arbetet med slåtterängar inom projekt Roslagshagar.
 - Fortsätta kartläggning av igenväxande värdefulla ängs- och hagmarker i kust och skärgård.
 - Fortsätta att, i mindre omfattning, inventera fjärilar och ev. också vildbin. Dessa organismer är bra indikatorer på värdefulla marker. Sammanställning i GIS-databas.
 - Utforma restaurerings- och skötselplaner i samarbete med markägare. Hjälpa brukare med ansökningar om projektstöd för restaureringar.
 - Arbeta med informationsinsatser och göra några områden tillgängliga för besökare, delvis i samarbete med projekt Smultronställen.
 - Arrangera fältvandringar för både sommar-gäster och fast boende i projektområdet. Särskild inriktning på barn och ungdom.
 - Anordna byträffar för att stimulera markägarna att starta och organisera samarbete kring landskapsskötsel, samt för att öka intresse och kunskap om biologisk mångfald. Även uppföljande byträffar planeras under 2007 eftersom flera byar efterfrågat detta.
 - Hjälpa unga brukare som är intresserade av att starta med djuruppfödning och landskapsvård, samt brukare som vill utöka sin besättning av betande djur och sitt engagemang inom landskapsvård. Rådgivning.
 - Informera om projektet genom medverkan vid möten, seminarier och lokala arrangemang, pressmeddelanden och nyhetsbrev m.m. Utveckla informationen på hemsidan.
 - Utveckla samarbetet med Länsstyrelsen, Skogsvårdsstyrelsen, kommunekologer m.fl. aktörer inom landskapsvård för ökad samsyn kring restaurering och skötsel av hävdade marker.
 - Medverka till att ta fram och tillämpa bättre skötselmetoder för artrika kulturmarker vid kusten, samt enkla metoder för att följa upp resultatet av restaurerings- och skötselåtgär-

der. Samverkan med Länsstyrelsen och Centrum för Biologisk Mångfald (CBM).

- Medverka till utveckling av ett nätverk av markägare och djurägare som är intresserade av landskapsvård. Nätverket ska även i framtiden, när Upplandsstiftelsens insatser upphört, kunna vara ett forum för frågor om skötsel av landskapet och underlätta samarbete.

Insektsatlas

Slutrapport från projektet publiceras. Fortsatt verksamhet diskuteras med Länsstyrelsen m.fl. Syftet är att dokumentera kunskaper avseende vedlevande insekter och fjärilar i ett regionalt perspektiv.

Hotade kustfåglar

Stiftelsens arbete med att hålla värdefulla fågelområden i skärgården fria från mink fortsätter, bl.a. i samverkan med jägare och ornitologer. Arbetet stöds ekonomiskt av Länsstyrelsen. Utvärdering och publicering av arbetet sker under året i samverkan med Centrum för Biologisk Mångfald (CBM).

Statlig satsning på lokal naturvård

Staten har beviljat medel till lokala kommunala naturvårdsprojekt som kommer att drivas några år framåt. Kommunerna är projektägare till ett dussin sådana natur- och friluftspjekt. Upplandsstiftelsen medverkar i följande projekt:

- Enköping: Gröngansåsen-Dyarna, Enabygdens naturskoleverksamhet och naturstig vid lasarettet.
- Håbo: Vattunödens naturskola.
- Knivsta: Trunsta träsk och Gredelby hagar.
- Tierp: Naturstig vid Hållnäs-kusten, Ledskär i fokus, Restaureringar vid södra Vendelsjön och Roslagshagar i Hållnäs.
- Uppsala: Återintroducera fisken asp och Mälarhagar.
- Älvkarleby: Skolslätter, kanotled och naturstig.
- Östhammar: Vård av kulturmarker vid kusten.
- Information om natur- och friluftsvärden vid Vällen samt aktiviteter i samverkan med Ekeby bygdegårdsförening.

Gräsöfonden

Insamlingen till fonden fortsätter. Östhammars kommun och Upplandsstiftelsen ska uppta diskussion om hur fondens arbete kan utvecklas ytterligare.

Övriga naturvårdsprojekt

- Samverkan med Föreningen Vendelsjön om utveckling av sjöns naturvärden samt iordningställande för besökare.
- Uppbyggnad av fågeltorn i Östa naturreservat i Heby kommun.
- Stöd till Upplands Flora.
- Fortsatt samarbete med Centrum för Biologisk Mångfald (CBM) i ett projekt som avser samverkan mellan praktiskt naturvårdsarbete och metodutveckling/forskning. Samarbetet syftar till att:
 - Förbättra skötsel- och restaureringsmetoder i kulturmarker för att bättre gynna förutsättningarna för rödlistade arter. Insatserna är kopplade till "Åtgärdsprogram för hotade arter".
 - Fortsätta medverkan i det ås- och sandprojekt som initierades av Stiftelsen i samverkan med Länsstyrelsen.
 - Utveckla metoder för uppföljning och utvärdering av naturvårdsarbetet.
 - Utveckla metoder för restaurering av våtmarker och kulturmarker.
 - Utvärdera och publicera bl.a. Stiftelsens inventeringsdata.
- Fortsatt uppföljning av restaureringsinsatserna vid Ledskär. Nya operativa insatser planeras i samverkan med Tierps kommun.
- Ta fram metoder för inventering och övervakning av landskapsfisken asp. Finansiering söks från Naturvårdsverket.
- Arbeta med biotopvårdande åtgärder för att utöka arealen lekbottnar för fisken asp. Samarbete med Länsstyrelsen.
- Genomföra biotopvård i Strömarån i syfte att förstärka beståndet av den rödlistade flodkräftan. Samarbete med Länsstyrelsen.
- Genomföra biotopvård i Forsmarksån för att förbättra förutsättningarna för bl.a. havsöringsreproduktion. Delfinansiering söks från Fiskeriverkets fiskevårdsmedel.
- Genomföra provfiske i Fyrisån för att se effekterna av de fria vandringsvägar för fisk som byggs genom Uppsala.
- Utföra biotopvård och studier av fiskvandring i kustbäckar i samarbete med Länsstyrelsen.
- Inventera hotade kransalger i sjöar och vattendrag i samarbete med Länsstyrelsen.
- Höja sänkta sjöar som utpekats i "Vattenbibeln".
- Studera vad olika typer av bete har för effekt på olika typer av vattenmiljöer.
- Biotopkartera vattendrag i Fyrisåsystemet.
- Skriva fiskevårdsplan för Uppsala län.

Vattenvård vid kusten

Arbetet bedrivs i samverkan med länets kustkommuner och de flesta av landets länsstyrelser vid kusten. En referensgrupp är kopplad till arbetet. Kustvattenprojektet fortsätter med att:

- I samarbete med Länsstyrelsen och kustkommunerna studera reproduktion och uppväxt av fisk i grunda havsvikar i tidigare ej inventerade områden längs kusten.
- Studera mellanårsvariationer i undervattensvegetation i grunda havsvikar tillsammans med 7-8 länsstyrelser. Resultaten är viktiga för utformning av uppföljningsprogram för naturskyddade områden. Projektet finansieras av Naturvårdsverket.
- Inventera hotade kransalger vid kusten i samarbete med Länsstyrelsen.
- Sammanställa data i en databas över alla inventerade havsvikar. Materialet utgör värdefullt planeringsunderlag för Länsstyrelsen och länets tre kustkommuner.
- Genomföra informationsinsatser på lämpliga platser längs kusten.
- På uppdrag av Naturvårdsverket genomföra utbildning av inventerare inom ramen för den nationella basinventeringen av Natura 2000-miljöer.

Övriga vattenvårdsprojekt

Bidrag, priser, referensgrupper

- Naturvårdsbidrag delas ut.
- Upplandsstiftelsens naturvårdspris ska delas ut.
- Information och medverkan i diverse naturvårdsfrågor, i samverkan med kommuner, Länsstyrelsen, föreningar m.fl.

BARN OCH UNGDOM

Syftet är att ge barn och ungdomar en känsla för naturen och möjligheter att upptäcka naturen som en fantastisk plats för friluftsliv och lärande. Detta gör Stiftelsen framförallt genom att sprida utomhuspedagogikens idéer till länets skolor och förskolor. Stiftelsens naturskoleverksamhet har ett nära samarbete med de kommunalt drivna naturskolor som finns i Uppsala, Enköping, Håbo, Älvkarleby och Östhammar (de fyra senare tillkomna med Stiftelsens medverkan).

Fler naturskolor

Stiftelsen verkar för ytterligare naturskoleverksamhet i länet i samverkan med berörda kommuner.

Med naturskolebussen i länet

- Kurser och träffar på skolorna med lärare och arbetslag.
- Större arrangemang för att stimulera lärare till utomhuspedagogik.
- Dagar med skolklasser, för att inspirera och visa på exempel.

Kurser

Fortsätta med väl etablerade former och kurser, exempelvis:

- Kurser för lärare på deras studiedagar.
- Kurser för hela arbetslag.
- Inspirationsträffar för lärare på naturskolor och skolor i länet.
- Natur, friluftsliv och utomhuspedagogik för fritidshemspersonal.
- Natur, miljö och utomhuspedagogik för förskolepersonal.
- Fortsätta att sprida idéerna i boken "Att lära in matematik ute" genom kurser, föreläsningar och träffar.

Utveckla nya former och kurser

- Linnéjubileet kommer att uppmärksammas på naturskolan med kurser för lärare och aktiviteter för elever.
- Skolorna i Heby ska känna sig välkomna in i verksamheten.
- Fler kurser och material som vänder sig till förskolan. På detta finns mycket stor efterfrågan.
- Utveckla satsningen på rörelse (folkhälsa) och skolans kärnämnen i kombination med natur och friluftsliv.

Metodutveckling och dokumentation

Stiftelsen bör fortsätta att dokumentera och sprida metoder och övningar, samt att utarbeta nytt material, både i egen regi och tillsammans med lärare. Arbetet med att ta fram olika sätt att arbeta med skolans kärnämnen i kombination med natur och friluftsliv fortsätter. En ny bok "Att lära in matematik ute med förskolan" är på gång.

Skolpris

Som tidigare år. En skola uppmärksammas i länet som arbetat med natur, friluftsliv och utomhuspedagogik på ett förtjänstfullt sätt.

Samverkan

- Samarbete med övriga naturskolor i länet.
- Familjeverksamhet i våra områden i samarbete med projekt Smultronställen.
- Samarbete i projekt Öppna förskolan flyttar ut.
- Arbete med naturstigar i Stiftelsens områden.
- Även samverkan med andra aktörer såsom Naturskoleföreningen, Nationellt resurscentrum för biologi och bioteknik, Nationellt centrum för matematik, Nationellt centrum för främjande av fysisk hälsa hos barn och ungdom (NCF), Myndigheten för skolutveckling, Friluftsrådet, Hemslöjdskonsulenterna m.fl.

Öppna förskolan flyttar ut

Satsningen på att få öppna förskolor att förlägga del av sin verksamhet utomhus fortsätter:

- En inspirationsdag ordnas för att ge fortbildning till de förskolor som redan bedriver utomhusverksamhet och locka ut nya förskolor. Stöd ges till ny utomhusverksamhet.
- Inspirationspärmen utvecklas med tips på verksamheter för denna målgrupp.

Läger och lägerskola

Höja lägerskolans kvalitet och öka antalet deltagare genom exempelvis:

- Rådgivning till lärare/elever som ska åka på lägerskola.
- Uthyrning av material från naturskolan och från IP Skogen.
- Lägerskolekatalogen uppdateras kontinuerligt och sprids, främst genom hemsidan.
- Fortsatt stöd till lägerskolearbetet på Rävsten och Härjarö.

Övrigt

- Utveckling och underhåll av hemsidan.
- Ökad satsning på fortbildning för personalen.